

Den næste sag på dagsordenen var:

2) Første behandling af beslutningsforslag nr. B 109:

Forslag til folketingsbeslutning om et udvidet dansk maritimt bidrag til NATO's flådeoperationer i den østlige del af Middelhavet.

Af udenrigsministeren (Per Stig Møller).

(Fremsat 8/5 2002).

Forslaget sattes til forhandling.

Forhandling

Formanden:

Det er den fungerende udenrigsminister, der er til stede for at svare.

Ulrik Kragh (V):

Danske soldater og dansk forsvar gør igen gavn. Krigen mod terror er gået fra den første indledende og hektiske fase ind i en forudselig og langstrakt fase, hvor vilje til fastholdelse af presset på terrorens bagmænd skal stå sin prøve. Vi har ikke glemt den 11. september 2001, og vi vil bakke vores allierede op, til terrorens uvæsen er rykket op med rode.

NATO understøtter indsatsen mod den internationale terrorisme ved indsættelse af dele af NATO's stående flådestyrke i den østlige del af Middelhavet. Formålet er at udvise tilstedeværelse og generelt forøge alliancens beredskab. Denne indsats fandtes nødvendig umiddelbart efter den 11. september 2001, og den vurderes stadig at være gældende.

Til denne indsats er der brug for hjælp med en ubåd og et logistisk støtteelement, som forventes placeret på Kreta. I dette arbejde har danske soldater og dansk forsvar mulighed for at stille med et ubådsbidrag i stil med det tidligere besluttede bidrag, der var en dansk korvet.

Ubådens arbejdsopgaver bliver at deltage i hele styrkens samlede opgaveløsning, og den primære rolle er overvågning og varsling samt efterretningsindhentning.

Som Danmark har gjort sig til en god vane, udstyres bidraget med et robust mandat for magtanvendelse, således at ubåden kan bruges og deltage fuldt og helt i opgaveløsningen sammen med den øvrige styrke. Det skal dog bemærkes, at truslen imod styrken for nuværende vurderes som lav.

Retsgrundlaget for dette robuste mandat til bidraget foreligger i medfør af FN-pagten arti-

kel 51 om selvforsvar, hvilket er bekræftet i FN's sikkerhedsrådsresolutioner 1368 og 1373 fra september 2001.

Kl. 14.10

Ubåden forventes at kunne sendes af sted medio juni og udsendelsesperioden inklusive deployering forventes at være ca. 7 måneder.

Ekstraomkostningen ved udsendelse af ubåden inklusive nationalt logistisk støtteelement forventes at være på ca. 10 mio. kr. for perioden frem til primo januar 2003. Omkostningerne finansieres inden for de allerede udmeldte rammer til internationale operationer.

Venstre skal varmt anbefale forslaget, og med anbefalingen følger en klar tilkendegivelse af, at Danmark naturligvis fortsat tager aktivt del i bekæmpelsen af terror. Danmark regner med NATO, og NATO kan vide, at de kan regne med os.

Per Kaalund (S):

Kampen mod international terrorisme fortsætter, og på NATO's forespørgsel om, hvorvidt Danmark kan bidrage med en ubåd til det østlige Middelhav, vil Socialdemokratiet svare bekræftende. Vi er enige i formålet, altså at det fortsat er nødvendigt at vise tilstedeværelse i området og at øge NATO-alliancens beredskab også i bemeldte område, nemlig i det østlige Middelhav.

Vi har med succes haft korvetter i det østlige Middelhav, og nu er det altså en ubåd, vi skal have ned til afløsning af den norske ubåd. Vi mener, at formålet også er klart, nemlig overvågning og varsling samt efterretningsindsamling, og der vil det givet vise sig, at en ubåd er et væsentlig element i dette, og vi kan givet dér få erfaringer, som vi også kan bruge fremover i det danske forsvar.

Vi er enige i det vigtige signal om, at vi stadig væk står bag bekæmpelsen af terrorismen og stadig væk vedkender os § 5-beslutningen i relation til NATO om solidaritet på området, og vi kan således anbefale, at samtykke gives.

Jesper Langballe (DF):

Det var virkelig statsmandsskab, præsident Bush udviste, da han den 12. september i fjor gik på tv og udtalte, at den foregående dags terrorhandling var en krigshandling.

Udtalelsen havde sine klare formål. Samme aften meddelte han de lidt desorienterede europæiske regeringschefer, at dermed måtte NATO-traktatens artikel 5 være aktiveret, den såkaldte

musketered. Han fik tøvende, men fuld opbakning.

Det virkede, som om europæerne endnu ikke rigtig havde forstået perspektivet. Det fremgik bl.a. af en sympatierklæring, som EU allerede havde sendt præsidenten, hvor man udtrykte chok over dette angreb på de demokratiske, tolerante og multietniske stater, som om det ikke netop var visionen om det multietniske paradis, hvor alle lever i harmoni, der var bombet i grus.

Men skridtet var taget af præsidenten og af NATO. Krigen mod den internationale terror forstås i dag som den hovedopgave, NATO har fået efter kommunismens fald. Ikke en krig mod islam, men en krig mod den terror, som udklækkes i den islamiske fundamentalismes lovreligiøse drivhus.

Tilmed var fortolkningen af artikel 5 og dermed NATO-engagementet helt legitimt i modsætning til NATO's skændige bombardement af Serbien i 1999, som var et rent røvertogt i strid med al folkeret og i strid med NATO's eget traktatgrundlag.

NATO og Danmark står ved en skillevej mellem to visioner vedrørende organisationens opgaver. Er NATO en traktat til forsvar af medlemsstaterne, først og fremmest mod terror, eller er den i henhold til det tidligere fodnotefolks, bl.a. De Radikales, urealistiske vision et idealistisk flyvende korps til iværksættelse af det, man kalder verdenssamfundets missioner for opnåelse af verdensfred med krudt og kugler? I parentes bemærket er jo de, som støtter NATO-rolle som verdensfredsskabende politibetjent, selvfølgelig tilhængere af værnepligtens afskaffelse, som f.eks. generalsekretær Robertson slog til lyd for forleden, mens de, der som Dansk Folkeparti mener, at det danske forsvar først og fremmest skal forsvare Danmark, selvfølgelig holder på værnepligten, som ministeren også gav udtryk for at han gjorde.

Kl. 14.15

Lad det også være nævnt, at den senere tids udvikling, hvor Rusland drages mere og mere ind i samarbejdet, er løfterig for det militære samarbejdes fremtid.

Dansk Folkeparti støtter helhjertet NATO-rådets beslutning af 4. oktober 2001 om en flådestyrke i det østlige Middelhav og den følgende danske folketingsbeslutning om et dansk bidrag hertil, ligesom vi står bag NATO's vurdering af den fortsatte nødvendighed af denne tilstedeværelse i kampen mod terrorisme, fra dansk

side jo med ubåden »Sælen« med et nationalt logistisk støtteelement.

Vi støtter også det robuste mandat for magt-anvendelse i medfør af FN-pagtens artikel 51 om selvforsvar. Vi støtter det af fuldt hjerte, og vi håber på, at dette bidrag bliver betegnende for fremtidens NATO-kurs.

(Kort bemærkning).

Per Kaalund (S):

Jeg har bedt om en kort bemærkning, fordi jeg gerne vil bede hr. Jesper Langballe fra Dansk Folkeparti uddybe, om det, der er sagt i indlæg og ordførertale fra Dansk Folkeparti, skal forstås således, at når NATO anvendes i f.eks. Afghanistan, som der her er tale om, er det så målet at bekæmpe islam, eller er det at bekæmpe terrorisme?

Skal det forstås sådan, at når NATO agerede i forhold til Serbien, var Dansk Folkeparti ikke med og gik ikke ind for denne aktion, fordi der ikke var tale om noget med islam og lignende?

(Kort bemærkning).

Jesper Langballe (DF):

Nej, sådan skal det ikke forstås. Det skal forstås sådan, at det klart fremgår af NATO's traktatgrundlag, at NATO er en forsvarstraktat og ikke en angrebstraktat, og derfor var engagementet mod serberne både folkeretstridigt og klart traktatstridigt, og det er slået fast uden nogen tvivl af bl.a. skiftende statsministre og sikkerhedspolitisk rådgiver Henning Gottlieb.

Nej, det er ikke et spørgsmål om, hvorvidt vi er i krig med islam eller ej, og jeg sagde udtrykkeligt i min ordførertale, at der ikke er tale om en krig mod islam, men der er tale om en krig mod den terrorisme, der udklækkes i islams lovreligiøse drivhus.

Når jeg inddrager Serbienspørgsmålet, har det ikke spor at gøre med, om vi dér var på kristen side eller på muslimsk side, men det har noget at gøre med folkeret og med NATO's traktatgrundlag.

(Kort bemærkning).

Villy Søvnald (SF):

Det er et forsøg på at få svar på et spørgsmål, som jeg synes hr. Jesper Langballes ideologi ikke er i stand til at opfange.

Hvis man kigger på den store terrorisme i Europa – Irland og Spanien er aktuelle – er den så udført af mennesker, der er opfostret i islami-ske drivhuse? Er den ikke udført af kristne euro-

pære, som altså bare har en overbevisning, som gør, at de er militante?

Hvordan kan hr. Jesper Langballe overhovedet begribe serbernes fremturen over for de muslimske bosniakker i sin tid? Det var kristne fascister, som ikke er opfostret i noget som helst islamisk drivhus. De har lyttet til prædikener fra ganske vist lidt andre kristne retninger end hr. Jesper Langballes. Men hvordan kan hr. Jesper Langballe overhovedet begribe det inden for så afstumpet en forståelse af omverdenen? Det er mit spørgsmål.

Kl. 14.20

(Kort bemærkning).

Per Kaalund (S):

Skal jeg forstå hr. Jesper Langballes svar til mig på mit spørgsmål før sådan, at Dansk Folkeparti godtager Milosevicstyret og alt, hvad det stod for, og alt, hvad det udførte på Balkan? Er det ud fra menneskerettighedssynspunkter og en lang række andre synspunkter acceptabelt, og burde det internationale samfund ikke ved den lejlighed have grebet ind? Er det Dansk Folkepartis opfattelse?

(Kort bemærkning).

Jesper Langballe (DF):

Det er jo en meget stor principiel debat at skulle klare i korte bemærkninger, men hvis jeg nu må begynde bagfra, så vil jeg sige igen til hr. Per Kaalund: Nej, sådan skal det ikke forstås.

Dansk Folkeparti har intet som helst tilovers for en gammel kommunistisk pamper og tyrann som Milosovic. Men husk på, at det ikke var Milosovic, der blev ramt. Det var det serbiske folk, deres broer og hele deres infrastruktur, deres gamle kirker og klostre, som blev sønderbombet på et grundlag, som var fuldstændig meningsløs. Et ultimatum blev de stillet, som enhver fri, suveræn nation havde måttet sige nej til.

Så vil jeg sige om den terror, vi kender fra Europa, Irland, Baskerlandet, Balkan, at det er jo rigtigt, at der kender vi terror. Men der må man jo sige, at det er en terror af en mere lokal art, og der er jo ingen, der forestiller sig, at vi kan sætte NATO-styrker ind hverken i Irland eller Baskerlandet eller på Balkan. Det kan simpelt hen ikke lade sig gøre.

Jeg frikender ikke de kristne, tværtimod er det vel egentlig kristendommen, der ved lidt om arvesynden og ved, at retfærdigheden findes ikke her på Jorden. Men jeg siger, at det, man kalder den internationale terrorisme, er jo stort

set og vel nok egentlig uden undtagelser muslimsk, islamisk terrorisme.

(Kort bemærkning).

Villy Søvnald (SF):

Jeg er enig i, at det er en svær debat på korte bemærkninger, men det er dog en fantastisk primitivitet, det er dog utrolig primitivt.

Må jeg bare erindre hr. Jesper Langballe om, at den 11. september ud over at være dagen for det ulyksalige, der skete i USA, som ikke kan fordømmes nok, også er dagen for det militære kup i Chile? Det var jo kristne amerikanere, det var jo fundamentalistiske højreorienterede amerikanere, der 28 år tidligere satte en demokratisk valgt præsident fra magten.

Det her har intet at gøre med kristendom eller islam. Det har noget at gøre med fanatisme. Det har noget at gøre med en afskyelig fanatisme, som eksisterer både i nogle kristne fundamentalistiske lejre, som eksisterer i nogle islamiske fundamentalistiske lejre, og som eksisterer i nogle fundamentalistiske ideologier.

Det er dem, man skal bekæmpe, og ikke imaginære fjender og ikke med det fuldstændig falske billede, som hr. Jesper Langballes har, bl.a. også af, at etniske forskelligheder ikke kan leve sammen. Det er intet sted på denne Jord, hvor de lever så flot sammen som netop i New York i USA.

(Kort bemærkning).

Jesper Langballe (DF):

Jeg må sige, at med hensyn til primitivitet og afstumpethed og med hensyn til viden om den religiøse baggrund, der ligger bag de sikkerhedsmæssige spørgsmål, vi her diskuterer, er jeg jo ude af stand til at hamle op med hr. Villy Søvnald.

Når militærkuppet i Chile bliver draget ind, hvad har det så med sagen at gøre? Har jeg påstået, at kristne mennesker aldrig fører krig eller aldrig gør noget ondt?

Det, der er tale om, er, at den internationale terrorisme, vi oplever, som rammer sagesløse civile og ofte sagesløse lande, denne terrorisme, som jo altså er en illegitim vold, som rammer sagesløse, er i stigende grad, og det er jo efterhånden erkendt af hele verden, måske bortset fra hr. Villy Søvnald og nogle få stykker af hans partikammerater, efter den 11. september den risiko – også sikkerhedspolitiske risiko – som Vesten, herunder Danmark, i dag skal forholde sig til, og

det er fuldstændig latterligt at prøve at benægte det.

Kl. 14.25

Formanden:

Hr. Helge Adam Møller som ordfører.

Helge Adam Møller (KF):

Efter denne lille teologiske diskussion vil jeg tilde mig at vende tilbage til ubåden »Sælen«, idet jeg dog allerede nu frygter, at vi i Forsvarsudvalget, når vi mødes om en time eller halvanden, ikke alene skal stille spørgsmål til forsvarsministeren, men måske også til kirkeministeren. Men lad os nu se.

I Det Konservative Folkeparti siger vi ja til at sende ubåden »Sælen« til Middelhavet, så den kan erstatte korvetten »Olfert Fischer«. Vi siger ja, fordi der i den NATO-flådestyrke, som i øjeblikket sejler i Middelhavet, er behov for en undervandsbåd, og vi er jo et af de forholdsvis få NATO-lande, som har disse særlige kystnære ubåde, som har en særlig ekspertise i at operere i den slags farvande.

Vi siger også ja, fordi vi selvfølgelig fortsat står skulder ved skulder med vores NATO-allierede USA i kampen mod terror, og vi siger ja, fordi vi også derfor fortsat og igen selvfølgelig lever op til og vedkender os den forpligtelse, vi sammen med de øvrige 18 NATO-lande påtog os den 12. september, dagen efter angrebet i USA, om at sætte NATO-traktatens artikel 5 i kraft, nemlig den såkaldte musketered »En for alle og alle for én«. Så det er ét stort ja.

Der er en enkelt ting, vi godt ville have været foruden i beslutningsforslaget, men det kunne nok ikke være anderledes i øjeblikket, og det er sætningen, hvor der står, at det værnepligtige personel, der normalt indgår i ubådens besætning, vil blive erstattet af kontraktansat personel.

Der har Det Konservative Folkeparti den holdning, som vi har haft i de sidste mange, mange år, som vi også gav udtryk for, da vi sidst sendte en korvet af sted, at vi mener, der skal være mulighed for at sende værnepligtigt personel med på eksempelvis et skib, der indgår i en NATO-operation, men under to helt klare forudsætninger: Den første forudsætning er, at det personel er fuldt uddannet, så det på enhver måde kan indgå på lige fod i betjeningen af skibet også under kampopgaver, og den anden klare forudsætning er selvfølgelig, at de frivilligt

melder sig til det, når det er værnepligtige, vi taler om.

Derfor vil jeg godt bede forsvarsministeren om ved lejlighed, inden vi næste gang skal sende et skib af sted enten over eller under havets overflade, at vi får en drøftelse – i første omgang i forligskredsen, senere meget gerne i hele Forsvarsudvalget – af, om der ikke i virkeligheden i Folketinget i dag er en bred tilslutning til, at værnepligtige godt under disse to forudsætninger kan deltage.

Jeg ved jo, som mange andre her i Tinget ved, at der er adskillige af de værnepligtige, der bliver pillet ud, når vi sender skibene ud, som næsten på deres grædende knæ tigger om at få lov til at komme med, fordi de har arbejdet sammen med resten af besætningen 5, 6 eller 7 måneder. De kan fuldt ud opfylde deres plads, og de vil godt være med til at gå ud og yde en indsats til gavn for freden det ene eller det andet sted, og den mulighed synes jeg de skulle have, hvis de selv ønsker det og har uddannelsen.

Villy Søvnald (SF):

Indholdet i forslaget er at bistå USA med at tage skridt, som der står, der er nødvendige for at genoprette og bevare sikkerheden i det nordatlantiske område ved at udvise tilstedeværelse og generelt forøge alliancens beredskab. Hensigten er endelig at demonstrere NATO-alliancens fortsatte vilje til at bidrage til indsatsen mod den internationale terrorisme.

Den danske ubåd »Sælen« skal erstatte en norsk ubåd primært med opgaverne overvågning, varsling samt efterretningsindhentning.

Mandatet for magtanvendelsen er robust og indeholder såvel retten til at bruge magt i selvforsvar som også retten til at anvende magt til gennemførelse af pålagte opgaver.

Der er, som det anføres i beslutningsforslaget, tale om en væsentlig udvidelse af det danske bidrag.

Operationen kommer inkl. deployering til at vare i alt 7 måneder, udgiften er 10 mio. kr. og holdes inden for forsvarsrammen.

Man må sige, at det er nogle meget overordnede betragtninger, der i forslaget er anvendt som begrundelser. Det her er virkelig nysprog. Man er ikke i stand til ud af forslaget at læse sådan mere konkret, hvad det er for opgaver, der skal løses.

Kl. 14.30

Det er måske forståeligt nok, for umiddelbart kan det være svært at forstå, hvilken rolle en

dansk ubåd mere præcist skal spille i forhold til indsatsen mod Al-Qaida, som foregår i Afghanistanens bjerge og i bjergområderne i Pakistan. Derfor er det klart, at man formentlig er nødt til at anvende nogle mere overordnede formuleringer for at få det alt sammen til at nå sammen.

Derfor er man også nødt til at gætte på: Hvad er det så for sammenhænge, ubåden skal indgå i? Skal den spille en rolle i forhold til terroren i Mellemøsten? Det kunne godt give mening. Det kunne godt give mening at lægge det pres på parterne i Mellemøsten, såvel israelerne som palæstinenserne, der tvang en løsning igennem udefra. Da jeg første gang lige så beslutningsforslaget og bare så overskriften, tænkte jeg: Endelig, nu er det tidspunkt kommet, hvor regeringen, også den danske, er villig til at lægge det militære pres på parterne i mellemøstenkonflikten, der gør, at vi kan tvinge det igennem. Det kunne jeg se en mening med, men det er jo ikke det, det drejer sig om.

Hvad skal den så anvendes til? Altså Afghanistan er landvært, Pakistan, den del af det, som grænser op til Afghanistan, og hvor Al-Qaida-folkene gemmer sig, er landvært, og derfor igen et andet gæt: Skal det her bruges til en senere aktion i forhold til Irak?

Jeg forstod, at Bush har en meget stor beundrer her i salen, hr. Jesper Langballe – jeg håber, det er gensidigt. Bush holdt jo sin store tale om »ondskabens akse«, som skal bekæmpes, altså Iran, Irak og Nordkorea, og det er klart, at der kan man selvfølgelig godt få behov for ubådskapacitet. Vi vil fra SF's side meget advare imod at deltage i den type af eventyr eller i det hele taget at indlede dem.

Så er vi lidt spændte på, hvordan man når frem til prisen på 10 mio. kr. Jeg tror også, det var hr. Jesper Langballe, der før gjorde sig til talsmand for det synspunkt, at da fly jo i øvrigt skal flyve, skibe skal sejle og kampvogne skal køre, koster det alt sammen ikke noget.

Jeg tror, vi skal spørge i udvalget, om det er hr. Langballes udregningsform, der er baggrunden her, eller det er sådan en mere autoriseret stats normale udregningsform, at ting prissættes, for ellers kan man lynhurtigt lave det lille tryllesnummer, at hele den danske indsats bliver gratis. Det er jo i virkeligheden konsekvensen af den måde, Dansk Folkeparti fører økonomisk argumentation på.

Så må jeg sige, at så kan jeg godt forstå, at det er fuldstændig umuligt for Dansk Folkeparti at få enderne til at nå sammen. Det ville ingen

være i stand til med den form for udregning. Men vi er spændte på, hvordan man når prisen på 10 mio. kr.; det vil vi være meget optaget af under udvalgsarbejdet.

SF deltager som bekendt meget gerne i internationale opgaver, hvor vi kan være med til at forebygge konflikter eller håndhæve våbenhvile, som tilfældet var på Afrikas Horn, eller være med til at beskytte civile som i sin tid, da serbiske fascister bombede indbyggerne i Eksjugoslavien. Det deltager vi gerne i, men vi kan ikke støtte denne udvidelse af operationen.

(Kort bemærkning).

Ulrik Kragh (V):

Det, der får mig til at tage ordet, er hr. Villy Søvndals, jeg ved ikke, om det var en bevidst vildfarelse, eller om det var en ubevidst, men når det er sådan, at der sås tvivl om behovet for en styrke i det østlige Middelhav, og man så siger, at terroristerne jo befinder sig i nogle huler i Afghanistan, er hr. Villy Søvndal så helt sikker på, at han har styr på det?

Efterretningerne siger, at Al-Qaida er repræsenteret i 60 lande. Det her er en verdensomspændende trussel, som kræver et langt, sejt træk overalt. Denne usikil skal trækkes op med rode, og det er ikke noget, man klarer ved blot at lave en indsats i Afghanistan; det er noget, der kræver langt større ressourcer og et langt stærkere træk.

(Kort bemærkning).

Villy Søvndal (SF):

Jeg tror, hr. Ulrik Kragh har ret i, at ingen af os ved, hvor de er henne, bl.a. fordi så havde vi nok fundet dem. Der er meldinger om, at en del af dem er flygtet fra Afghanistan til bjergene lige syd for i Pakistan, og det er formentlig rigtigt for en dels vedkommende. Men de andre er jo spredt rundt omkring ganske mange steder; det er jeg meget enig med hr. Ulrik Kragh i.

Spørgsmålet er derfor: Hvorfor skal vi sende den til det østlige Middelhav, hvorfor ikke til det vestlige, hvorfor ikke til det sydlige, hvorfor ikke til det nordlige, hvorfor ikke Det Indiske Ocean? Vi ved jo ikke, hvor de er henne.

Kl. 14.35

Altså hvad er det for en beskrivelse – det er også det, jeg savner i beslutningsforslaget – der siger, at det lige præcis er i det østlige Middelhav, der er behov for det? Det giver, synes jeg, kun mening, hvis man husker og lægger meget

godt mærke til, hvad hr. Bush sagde i sin tale til nationen om »ondskabens akse«.

Og mit modspørgsmål kunne være: Har man lyst til at medvirke i den aktion fra dansk side?

Første næstformand (Svend Auken):

Så er det hr. Morten Helveg Petersen for en kort bemærkning og derefter hr. Ulrik Kragh.

(Kort bemærkning).

Morten Helveg Petersen (RV):

Mit spørgsmål til SF's ordfører skal blot gå ud på: Hvis nu SF's ordfører får svar på nogle af de spørgsmål, betyder det så, at SF vil kunne støtte det her beslutningsforslag?

Dette tager jo udgangspunkt i en NATO-operation i Middelhavet, og NATO beder så om assistance i form af en ubåd til afløsning af en norsk ubåd, fordi man vil indhente efterretninger osv., osv. Hvis hr. Villy Søvndal kan få mere konkrete svar på de spørgsmål, han stillede, hvoraf nogle var mere relevante end andre, betyder det så, at SF gerne vil støtte det her forslag?

Første næstformand (Svend Auken):

Så er det hr. Ulrik Kragh og derefter hr. Villy Søvndal.

(Kort bemærkning).

Ulrik Kragh (V):

Når hr. Villy Søvndal ønsker at blande Irak ind i debatten, kunne man jo godt tage en lang diskussion om problemerne med, at man ikke har haft våbenkontrol i Irak i de sidste 3 år, hvilket er noget, der virkelig er grund til at bekymre sig over; det synes jeg er noget man gør med god ret.

Men det er jo ikke det, vi diskuterer nu, det er ikke det, der ligger i denne udsendelse. Og hvis det bliver tilfældet, vil det være en ny situation, der skal tages op til en vurdering og en grundlig diskussion.

Hr. Villy Søvndal spørger: Hvad nytte kan det gøre? Men der står netop i beslutningsforslaget, at der er mulighed for, at ubåden kan formidle efterretninger, og med kommunikationsvejene rundt omkring i verden er det jo væsentligt, at man har disse muligheder. Så derfor er der en meget god grund til, at man er placeret overalt i verden og også i det østlige Middelhav.

(Kort bemærkning).

Villy Søvndal (SF):

Først til hr. Morten Helveg Petersen, der spørger, om svarene er bestemmende for, hvordan SF stiller sig. Ja, det er jo derfor, vi stiller spørgsmålene. For at blive klogere undervejs af svarene.

Men jeg må sige, at jeg ikke rigtig kan forestille mig, at vi vil støtte den her aktion, som jo i forslaget er en udvidelse af aktionen, uanset hvilke svar vi får.

Dernæst siger hr. Ulrik Kragh, at Irak måske er en lang diskussion at tage på de korte bemærkninger, og det er jeg for så vidt enig i. Men problemet er jo, og det er dér, vi for alvor skiller i denne her situation, tror jeg: Hvordan bekæmpes terror? Bekæmpes terror ved, at vi udnævner et antal lande, for hr. Jesper Langballes vedkommende hele den muslimske verden, Venstre måske lidt mere moderat i sporet på Bush med »ondskabens akse« osv., og så sætter vi i gang med det store dramatiske slag mod terrorister overalt på Jorden? Det bliver en meget lang aktion.

Alternativet er at være optaget af, hvad grundene er til, at terrorister vokser frem. Hvilken betydning har f.eks. det, der er sket i konflikten mellem Israel og Palæstina på det sidste? Jeg tror, det har masseproduceret terrorister, som i vrede, afmagt og desperation er villige til at ofre deres liv. Det er den præcise ...

Første næstformand (Svend Auken):

Og så er det hr. Morten Helveg Petersen.

(Kort bemærkning).

Morten Helveg Petersen (RV):

Jo, men når vi nu borer lidt i SF's holdning, er det jo, fordi man, når man lytter til ordførertalen, meget nemt kunne få det indtryk, at nærmest uanset hvad der blev svaret, ville SF sige nej. Og altså når man sammenkobler ubåden med en krig oppe i bjergene, er det jo nemt at latterliggøre sammenblandingen af de to ting eller relevansen af de to ting. Så jeg fik det indtryk – men det håber jeg, at hr. Villy Søvndal kan afkræfte – at SF uanset hvad ville stemme nej.

Lad mig sige, at for mit eget vedkommende, for Det Radikale Venstres vedkommende, vil vi da sætte spørgsmålstegn ved: Hvad er efterretningsindhentning i praksis, hvad er det for typer funktioner? Det synes da jeg er meget relevant at komme ind på.

Derfor er mit spørgsmål til hr. Villy Søvndal: Vil SF komme på andre tanker, såfremt man fik

gode svar på de ting, eller har man virkelig låst sig fast på, at fordi det er en ubåd og der er en aktion i gang i et bjergrigt område, så kan man ikke relatere de to ting til hinanden?

Kl. 14.40

(Kort bemærkning).

Villy Søvndal (SF):

Jeg synes, jeg beflittede mig på at svare klart allerede i mit forrige svar, at jeg kan ikke forestille mig, at vi vil være med til, som det hedder i forslaget her, at udvide aktionen og udvide det danske bidrag. Sådan står der i bemærkningerne. Det kan jeg ikke forestille mig.

Men man skal jo aldrig sige aldrig, inden man er igennem udvalgsarbejdet, for så ville man jo kun stille spørgsmål på skrømt. Men på nuværende tidspunkt er jeg ikke i stand til at forstille mig SF's støtte det her forslag.

Jeg synes også, det må optage et gammelt antimilitaristisk parti som De Radikale: Er det virkelig en dagsorden, hvor vi skal jage terrorister militært rundt i hele verden de næste 10 år med kæmpe beløb som indsats samtidig med at sikre, at de konflikter, der for alvor giver adgang til det – og jeg ved godt, det ikke er det her forslag, men det er jo den diskussion, vi er nødt til at have, hvis vi nogen sinde skal flytte ressourcer til det brede sikkerhedspolitiske perspektiv – og de betingelser, der masseproducerer terrorister på den her Jord, er dem, vi giver os til at bekæmpe systematisk i stedet for konstant at udvide med militære svar?

(Kort bemærkning).

Morten Helveg Petersen (RV):

Jo, men det kan hr. Villy Søvndal da ikke være i tvivl om også er en radikal holdning, nemlig at krig mod terrorisme også omfatter andre ting end militære bidrag; men det er jo bare ikke spørgsmålet her.

Hr. Villy Søvndals ordførertale vækker minder om SF's generelle linje i forhold til Europa: Ja, vi vil gerne noget mere med EU, men når det kommer til det konkrete, så, uha, så er vi ikke så glade for det; ja, vi vil også gerne bekæmpe terrorisme, men hvis det bliver lidt konkret, ja, så er det også, at det pludselig begynder at give problemer. Det er det, jeg anfægter.

Det er derfor, jeg spørger, for jeg er ægte optaget af, hvordan SF stiller sig, ifald der kan tilvebringes ordentlige svar på, lad os sige det saglige i hr. Villy Søvndals spørgsmål, nemlig: Hvad går efterretningsindhentning så ud på?

Hvilken aktion er det konkret, man skal deltage i? Hvis man får de ordentlige svar på de ordentlige spørgsmål, så vil jeg da også håbe, at SF vil være positivt indstillet over for beslutningsforslaget.

(Kort bemærkning).

Villy Søvndal (SF):

Jamen SF stiller altid spørgsmål for at blive klogere. Ellers skulle man være et skarn, der spildte både Folketingets og andres tid. Det, der er hensigten med at stille spørgsmål, er at blive klogere, og derfor skal vi nok stille de spørgsmål, som jeg har antydnet i min ordførertale.

Jeg synes ikke, det er at latterliggøre at spørge: En aktion, der hovedsagelig foregår af steder, hvor den foregår, hvilken rolle spiller en ubåd lige præcis i forhold til det? Der er i beslutningsforslaget ikke nogen antydning af, hvorfor det nu lige præcis er i det østlige Middelhav. Betyder det så, at vi skal være til stede overalt militært for at sikre os bekæmpelsen af terroren?

Er Det Radikale Venstre villige til den militarisering af det internationale samfund, der bliver konsekvensen af det, og som med garanti vil betyde, at de midler, der skulle findes til en bredere sikkerhedspolitik, der også indeholdt udvikling og bekæmpelse af nød og fattigdom, bliver der ikke råd til, fordi alle pengene bliver brugt til militæret? Det ved jeg godt at De Radikale også synes, og derfor er det også et spørgsmål om at overveje endnu en gang, om det er klogt.

Første næstformand (Svend Auken):

Hr. Morten Helveg Petersen som ordfører.

Morten Helveg Petersen (RV):

I oktober 2001 vedtog det daværende Folketing beslutningsforslag nr. B 65 om at sende en korvet til det østlige Middelhav som led i NATO's flådeoperationer mod international terrorisme. Ved den lejlighed støttede Det Radikale Venstre forslaget, ligesom vi i dag kan støtte nærværende beslutningsforslag om at udvide bidraget med ubåden »Sælén«.

Generelt er der god grund til at være stolt af den indsats, danske soldater og det danske forsvar yder rundtomkring i verden. Danmark tager et internationalt ansvar for fred og sikkerhed og yder et efter vores størrelse stort og godt bidrag i de operationer, vi medvirker i. Det skal vi blive ved med.

Der er god fornuft i at bidrage på de områder, hvor vi har noget at tilbyde. Danmark råder over en betydelig del af NATO's samlede kapacitet med mindre ubåde til kystnære operationer. En ubåd af »Sælen«s størrelse kan være velegnet til efterretningsindhentning på små vanddybder og kan derfor være et naturligt og vedkommende dansk bidrag til NATO's operationer.

Kl. 14.45

Vi agter fra Det Radikale Venstres side at stille spørgsmål under udvalgsbehandlingen vedrørende efterretningsindhentning, hvad det indebærer i praksis, så vi også får konkretiseret nogle af de formuleringer i beslutningsforslaget, som også er en smule runde – selvfølgelig med respekt for, at noget af det kan være følsomme oplysninger. Men ikke desto mindre er det noget, vi vil forfølge under udvalgsbehandlingen.

Som allerede nævnt i debatten om beslutningsforslag nr. B 65 i oktober sidste år konstaterer Det Radikale Venstre, at NATO's operation finder sted på sikker folkeretlig grund, jf. FN-pagtens artikel 51 og resolutionerne fra FN's Sikkerhedsråd. Og vi noterer samtidig med tilfredshed, at regeringen agter at rådføre sig med Det Udenrigspolitiske Nævn eller på ny at forelægge sagen for Folketinget, såfremt der skulle ske væsentlige ændringer i operationens karakter.

Første næstformand (Svend Auken):

Hr. Søren Søndergaard er her ikke. Så er det hr. Jann Sjørnsen som ordfører.

Jann Sjørnsen (KRF):

Kristeligt Folkeparti støtter det af regeringen fremsatte beslutningsforslag om et udvidet dansk maritimt bidrag til NATO's flådeoperationer i den østlige del af Middelhavet.

Vi ser vores tilslutning til dette beslutningsforslag i klar forlængelse af de forslag til folketingsbeslutning, vi tidligere har tilsluttet os, og hvor vi jo lægger vægt på, at Danmark og Folketinget udviser den fornødne solidaritet i forhold til vores NATO-partnere, også til USA, om bekæmpelsen af terrorismen og terrornetværkene i Afghanistan.

Man kan jo selvfølgelig, som hr. Villy Søvnald gjorde det tidligere i debatten, muntre sig over, at der skal bruges ubåde til at finde terrorister i Afghanistan, men den form for efterretningsvirksomhed, som kan udføres af en ubåd, der kan begå sig i kystnært område, som den danske

ubåd hovedsagelig kan, kan altså også nyttiggøres i det arbejde, der nu finder sted for at få opløst terrornetværket som sådan.

Derfor er der ikke nogen tvivl i vores sjæl på dette område i forhold til, om forslaget skal støttes eller ej. Det skal det. Det ligger i klar og naturlig forlængelse af de beslutninger, som Folketinget tidligere har truffet, og som Kristeligt Folkeparti også har bakket op. Derfor skal jeg sådan set blot sige, at vi er stolte over, at Danmark endnu en gang kan stille aktiver til rådighed for NATO, og derfor vores uforbeholdne støtte.

Første næstformand (Svend Auken):

Så er det den fungerende udenrigsminister, forsvarsministeren.

Udenrigsministeren (Svend Aage Jensby, fg.):

Jeg vil blot ganske kort takke langt de fleste af ordførerne for støtten til forslaget.

Det er rigtigt, som hr. Jann Sjørnsen siger, at der egentlig er grund til at være stolt over at fortsætte den linje, som den tidligere regering startede, og som den her regering har fulgt siden den 27. november sidste år.

Til hr. Helveg Petersen: Jeg kan selvfølgelig garantere, at Nævnet vil blive orienteret, hvis der sker væsentlige ændringer.

Til hr. Helge Adam Møller vil jeg sige: Jeg kan love, at spørgsmålet om værnepligtiges manglende deltagelse bliver taget op i forligskredsen. Jeg rører ikke nogen hemmelighed ved at sige, at jeg er enig med hr. Helge Adam Møller, og jeg fornemmede også en gang, hvor vi havde sådan en løs snak om det, at der måske også er andre partier, som deler opfattelsen. Jeg er nemlig helt enig i, at er de uddannet tilstrækkeligt og melder de sig frivilligt, er det faktisk at gøre dem en rigtig dårlig tjeneste at sætte dem fra borde på sådan en opgave. Så jeg kan love, at vi tager det op.

Jeg takker for støtten.

Hermed sluttede forhandlingen, og forslaget overgik derefter til anden (sidste) behandling.

Afstemning

Første næstformand (Svend Auken):

Jeg foreslår, at forslaget til folketingsbeslutning henvises til Forsvarsudvalget. Hvis ingen gør

indsigelse, betragter jeg det som vedtaget. (*Op-hold*). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

3) Første behandling af beslutningsforslag nr. B 110:

Forslag til folketingsbeslutning om opfordring til at trække aktstykke nr. 142 om Joint Strike Fighter-projektet tilbage fra Finansudvalget.

Af Villy Søvnald (SF) m.fl.

(Fremsat 13/5 2002).

Forslaget sattes til forhandling.

Forhandling

Forsvarsministeren (Svend Aage Jensby):

SF har jo fremsat forslag til folketingsbeslutning om opfordring til at trække aktstykke nr. 142 tilbage fra Finansudvalget.

Jeg kan se af bemærkningerne til forslaget, at det nævnes, at den danske deltagelse i udviklingsfasen oprindeligt var vurderet til 350 mio. kr., og at den samlede pris nu anslås til ca. 892 mio. kr. Der finder forslagsstillerne, at der er tale om en budgetoverskridelse på et så tidligt tidspunkt i projektet, at det økonomiske grundlag allerede nu er kritisabelt og helt uoverskueligt i forhold til de budgetoverskridelser, der måtte blive nødvendiggjort, efterhånden som projektet skrider frem.

Kl. 14.50

Jeg har følgende bemærkninger til forslaget:

Jeg mener egentlig ikke, at man kan tale om en budgetoverskridelse, idet der jo egentlig ikke har været noget budget at overskride. De nævnte 350 mio. kr. fremkom ved, at Forsvarsministeriet skønnede, at under forudsætning af nogenlunde samme procentvise bidrag som i den foregående kravvalideringsfase ville deltagerprisen blive de nævnte ca. 350 mio. kr.

Forudsætningen for det skøn var jo en udviklingsfase til en forventet pris på 17 mia. US dollar og med en varighed på 7 år, og at Danmark kunne dele ca. 1 pct. af dette beløb med Holland og Norge, ligesom tilfældet var i den første fase, vi deltog i.

I forbindelse med Storbritanniens indgåelse af aftale med USA i januar 2001 om deltagelse i

udviklingsfasen blev perioden jo udvidet til ca. 11 år og budgettet samtidig fastlagt til et beløb på små 26 mia. dollar.

Forlængelsen af fasen skyldes en væsentlig udvidelse af testomfanget med de dertil hørende antal testfly. Ligeledes er teknologiområdet udvidet væsentligt som følge af mere software-udvikling, og muligheden for udvikling af computer hardware i hidtil ukendt teknologi skal udnyttes.

Med den udvidelse mindskes den teknologiske og økonomiske risiko i projektet. Det er en effekt, der således også kan komme Danmark til gavn, såfremt flyet til sin tid vælges som erstatning for F-16-flyene. Det ligger jo langt fremme i tiden – 2012-15.

Det har siden vist sig, at Holland har valgt at deltage på et højere niveau i udviklingsfasen, og Danmark og Norge er så alene om betalingen og deltagelsen på det aktuelle niveau, som efter forhandling med USA blev på ca. 1 pct. af den samlede pris.

Den samlede pris for Danmarks deltagelse blev dermed ca. 0,5 pct. af det samlede budget svarende til 125 mio. dollar i løbende priser i de ca. 11 år, udviklingsfasen skønnes at vare. Så er vi oppe på et prisniveau 2001 på ca. 892 mio. kr. med den dollarkurs på 850, vi da havde, men helt aktuelt er kursen jo på ca. 820, og så er vi nede på 869 mio. kr. Sådan kan det svinge lidt.

Jeg deler ikke forslagsstillernes bekymring med hensyn til budgetoverskridelsen, idet den før omtalte forlængelse af fasen netop har til formål at minimere den teknologiske og økonomiske risiko.

Deltagelsen i projektets udviklingsfase indebærer både forsvars- og erhvervsmæssige elementer.

Hvis vi ser på de forsvarsmæssige elementer, giver udviklingen af kampflyet forsvaret indsigt i udviklingen af det avancerede fly og indflydelse på udviklingen af de logistiske forhold omkring projektet. Piloter fra det danske flyvevåben får under udviklingen desuden betydelig erfaring med topmoderne jagerfly.

Et tæt forsvarssamarbejde om at udvikle flyet vil derudover styrke de sikkerhedspolitiske relationer til USA og en række NATO-partnere, som ikke mindst i lyset af 11. september er blevet endnu vigtigere.

Det vurderes, at forsvaret ved at deltage i fasen vil kunne modtage et generelt teknologiløft, idet indsigt i og informationer om relaterede projekter vil kunne anvendes i forbindelse med